

і мистецтв. Серія: Аудіовізуальне мистецтво і виробництво, К., 2020. 3(2). С. 190–196. <https://doi.org/10.31866/2617-2674.3.2.2020.217640>

2. Галудзіна-Горобець В. І. Трансформаційні процеси жанру телевізійного інтерв'ю в сучасному медіапросторі. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2021. № 2. С. 95–102.

3. Williams J. How the critical interview became a major academic genre. *Inside Higher Ed*. 2019. Режим доступу: <https://www.insidehighered.com/views/2019/07/09/growing-ubiquity-critical-interview-academic-genre-opinion>

4. <https://manifest.in.ua/rt/interview/>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-400-2-10>

ІНФOPEPСУАЗИВНІСТЬ НОВИНИХ ТЕКСТІВ: КОНСТРУКЦІЙНО-РИТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Талавіра Н. М.

*кандидат філологічних наук, доцент,
докторантка кафедри англійської філології і філософії мови
Київського національного лінгвістичного університету
м. Київ, Україна*

Комунікації в нашому суспільстві здійснюються за допомогою різних інститутів, які виробляють, опрацьовують, обмінюються та зберігають інформацію. Проте останнім часом почастишали заяви про те, що новинний дискурс перебуває у кризі [5, с. 1], йому пророкують вимирання через низьку довіру адресатів до точності викладу фактів у новинах [6, с. 1854]. Насправді репрезентація новин зазнає змін під впливом технологій, адже інформація представлена не лише в новинних текстах, але й у соціальних мережах. Тому постає питання, що вважати новинами і які характеристики їм притаманні у текстах ЗМІ.

Новини потрактовують як репортажі або обговорення подій, яким притаманна відносна новизна [3, с. 588]. Особливості сучасних новинних текстів включають високу періодичність публікацій, різноманітну та анонімну масову аудиторію, опосередкованість виробництва новин сучасними технологіями [3, с. 589]. Крім того, новини не просто інформують про стан справ у певній місцевості або на міжнародній арені, а надають авторське бачення події у певній перспективі, формують сприйняття, впливають на переконання [1, с. 18]. При цьому за ступенем вияву персуазивності виокремлюємо подієві тексти, які

інформують про нещодавні події; повідомлення, що знайомлять адресата з ключовими ідеями документів і виступів відомих особистостей; профетичні, котрі прогнозують певну ситуацію.

Вивчення способів переконання цільової аудиторії зумовлює застосування когнітивного-риторичного підходу, який залучає риторичні канони інвенції, тобто вибір аргументів, диспозиції, яка включає лінеаризацію змісту, елокуції, пов'язану з омовленням змісту [2, с. 12], та перформації як представлення ідей публіці. З диспозиційної точки зору враховують композиційні блоки новинного тексту: Заголовок, Інтродуктивний абзац, Головна подія, що розширює зміст Заголовка та Інтродуктивного абзацу, Попередні події, котрі нагадують читачеві про те, що сталося раніше, Фон, який забезпечує загальний, історичний, політичний чи соціальний контекст для цих подій, Наслідки, котрі повідомляють про події, що йдуть за головною подією, Вербальні реакції, які містять посилання на різноманітні джерела [7, с. 87]. З точки зору елокуції вивчення новинних текстів спирається на морфосинтаксичні конструкції, тобто готові поєднання форми, значення і функції, укорінені в ментальному лексиконі мовця внаслідок їх частого вживання [4, с. 5].

Диспозиційно-елокутивний аналіз новинних текстів різних видів ураховує розподіл в їхній структурі морфосинтаксичних конструкцій. Багаторазове повторення укоріненних структур, що позначають одне й те саме явище, привертає увагу читача до описуваної події, надаючи їй помітності та обґрунтовуючи її достовірність. Подієвий новинний текст спирається на послідовне вживання синонімічних конструкцій на початку композиційних блоків:

(1) *Ron DeSantis drops out of presidential race and backs Trump*

(2) *Florida Governor Ron DeSantis has dropped out of the 2024 presidential race and endorsed Donald Trump.*

(3) *He quit ahead of the Republican primary election in New Hampshire, where he was polling in the single digits.* (www.bbc.com, 22.01.2024)

У наведеному новинному тексті в ініціальну позицію заголовку та наступних абзаців висунуті конструкції на позначення американського політика: ім'я та прізвище *Ron DeSantis* (1), його посаду на додачу до вже названих і повторених імені та прізвища *Florida Governor Ron DeSantis* на початку інтродуктивного абзацу (2) та займенник *he* на початку основної частини тексту (3), який понижує його статус унаслідок вибуття з передвиборчої кампанії.

Новинні повідомлення, які репрезентують ключові ідеї виступів публічних осіб, мають дві обов'язкові секції з композиції подієвого тексту: Заголовок та Інтродуктивний абзац. Крім того, аранжування повідомлення спирається на постінтродуктивний абзац, який деталізує заголовок; дескриптивну секцію, що подає деталі промови;

аргументативну секцію, котра складається з тези, запропонованої журналістом, та аргументів, запозичених із виступу; фонову секцію, що зосереджується на супутніх подіях. Для висвітлення основних моментів промови і вбудовування їх у картину світу цільової аудиторії журналісти послуговуються чотирма видами конструкцій: ідентичними, чия структура збігається з оригінальною структурою; синонімічними, які мають значення, еквівалентне одиницям з промови, але іншу форму; узагальнювальними, котрі заміщають висхідні конструкції структурами з більш абстрактною семантикою; уточнювальні, що містять конкретизоване значення для адаптації змісту до картини світу читачів.

(1) *Ukraine war: Zelensky urges us to help it defeat Russia*

(2) *Ukraine is “alive and kicking” and will never surrender, President Volodymyr Zelensky has said, in a defiant address to US lawmakers on his first foreign trip since Russia’s invasion.*

(3) *US military aid to Ukraine was not charity, but an investment in security for the future, Mr Zelensky said. (www.bbc.com, 22.12.2022)*

У представленому новинному повідомленні про виступ президента України перед американським Конгресом ідентична конструкція “*alive and kicking*” (2) запозичена з промови без змін (*Ukraine didn’t fall. Ukraine is alive and kicking*), передаючи емоційність звертання Президента й орієнтацію на цінності цільової аудиторії. Синонімічна конструкція *defeat Russia* (1) відповідає оригінальній структурі *defeat the Kremlin* у виступі. Узагальнювальна конструкція *help it* (1) схематично репрезентує значення декількох укорінених структур з промови, адаптуючи її зміст до картини світу аудиторії: *more cannons and shells; American tanks and planes; financial assistance*. Уточнювальна конструкція в постінтродуктивному абзаці *US military aid to Ukraine* співвідносна зі структурою *your money* з висловлення у промові *Your money is not charity*. Журналістська конструкція *US military aid to Ukraine* специфікує сферу, на яку були потрачені виділені гроші.

Профетичні тексти, які повідомляють про майбутні події, досягають персуазивності за рахунок прогнозування ситуації, яка може змінитися під впливом різних обставин.

(1) *Toys: Parents to buy late and give early this Christmas*

(2) *Families are expected to leave it late to buy Christmas gifts this year as household budgets are squeezed by high bills and prices.*

(3) *Sales in the UK toy sector are down so far in 2023, and parents may decide to wait until after December pay day before taking the festive plunge. (www.bbc.com, 08.11.2023)*

Подібно до подієвих новинних текстів профетичні вдаються до фокусування, висуваючи на початок послідовних абзаців синонімічні конструкції на позначення учасників події: *parents* (1), *families* (2). Проте відмінність полягає у передбаченні розвитку подій, яке

у заголовку втілюється предикативними конструкціями з інфінітивом у складі: *to buy late and give early* (1). Предикативні побудови *are expected to leave it late to buy Christmas gifts* в інтродуктивному абзаці (2) та *may decide to wait* на початку основного тексту (3) указують лише на імовірність такого розвитку подій за рахунок компонента *expected* та *may* відповідно. Для підвищення персуазивності викладу події інтродуктивний абзац містить конструкцію *high bills and prices* (2), а наступний абзац суб'єктно-предикатну структуру *sales are down*, які вказують на обставини, на котрих ґрунтується припущення про очікуваний розвиток ситуації.

Отже, інфоперсуазивний статус новинних текстів, який підкреслює достовірність змісту висвітлених подій, виходить на перший план завдяки розвитку нових медіа, які служать посередником між особистістю та зовнішнім світом. Вплив на читача досягається завдяки вживанню синонімічних морфосинтаксичних конструкцій на початку послідовних абзаців для акцентування важливості викладених ідей; адаптуванню змісту промов за рахунок різних типів конструкцій, що допомагають вбудовувати аргументи політика в картину світу цільової аудиторії; вживання структур, котрі доводять високу імовірність прогнозованого розвитку подій.

Література:

1. Каверіна А. С. Довіра до конвергентних медіа в Україні : дис. ... канд. соціол.наук: 22.00.04. Харків, 2017. 21 с.
2. Burke M. Rhetoric and poetics: the classical heritage of stylistics. *The Routledge handbook of stylistics*. New York : Routledge, 2014. P. 11–31.
3. Claridge C. News discourse. *Handbook of Pragmatics: Historical Pragmatics* / ed. A. Jucker, I. Taavitsainen. Berlin, New York : Mouton de Gruyter, 2010. P. 587–620.
4. Goldberg A. E. Explain Me This. Creativity, Competition, and the Partial Productivity of Constructions. Princeton : Princeton University Press, 2019. 216 p.
5. Harcup T. What's the Point of News? A Study in Ethical Journalism. Cham, Switzerland: Palgrave MacMillan, 2020. 158 p.
6. Steiner L. Solving journalism's post-truth crisis with feminist standpoint epistemology. *Journalism studies*. 2018. Vol. 19(13). P. 1854–1865.
7. Van Dijk T.A. Structures of news in the press. *Discourse and Communication*. Berlin: De Gruyter, 1985. P. 69–93. <https://doi.org/10.1515/9783110852141.69>